

Zacht of zaagt

Leer- en oefenboek

Zacht of zaagt bloemlezing

Leer- en oefenboek

Weer een juweeltje uit de collectie leerboeken voor onze jeugd. Hieronder volgt een bloemlezing uit het 36 bladzijden tellen boek: *Zacht of zaagt*. De oefeningen zijn natuurlijk in het echte boek uitgebreider.

Auteur en uitgever: Klaas van der Veen

"**Spelen of spellen**" behandelt een van de grootste spellingproblemen. Er zijn echter ook nog andere problemen die de aandacht vragen.

In "**Zacht of zaagt**" wordt aan de hand van regels uitgelegd wanneer je **cht** of **gt** gebruikt als je een gt-klank in een woord hoort. Honderden van die woorden vallen onder deze regels; voor een enkele uitzondering geldt dat niet.

Vanaf groep 5 is "Zacht of zaagt" goed inzetbaar. Er is ook les- en oefenmateriaal in opgenomen dat geschikt is voor hogere groepen.

In dit boek beperk ik mij niet tot **cht** en **gt**. Het tweede hoofdstuk is vooral gewijd aan woorden met **ch** of **g** aan het eind, zoals **pech**, **toch**, **weg**, **nog**, **noch**.

En natuurlijk komen er ook woorden met **ch** of **g** ergens midden in het woord voor: bijvoorbeeld **goochelaar** en **goochem**.

Omdat de regels hier te maken hebben met lange en korte klanken, wordt gebruikgemaakt van **herkenbare kleuren**: groen voor de korte klinkers, geel voor de lange klinkers en rood voor de tweeklanken. De medeklinkers zijn blauw.

Hij **vraagt** of de **specht** **vliegt**.

In alle oefeningen kunnen de leerlingen deze kleuren hanteren.

Tevens wordt de **woordenschat** uitgebreid. Woorden als **berucht**, **gehucht**, **wellicht**, **nuchter**, **gerucht**, **biechten** e.a. worden apart genoemd en uitgelegd. Ook in de oefeningen zijn veel zinnen opgenomen, waarin de betekenis van woorden duidelijk naar voren komt: **beducht**, **verknocht**, **pochen**, **plug**, **archieff**, **oprecht**, **huichelen**, **goochemerd** ...

Inhoud

	pagina
1 Deel 1 Woorden met cht of gt	4
2 Controledictee 1	9
3 Controledictee 2	17
4 Controledictee 3	24
5 Deel 2 Woorden met ch of g aan het eind	25
6 Deel 3 Alles door elkaar	29
7 Deel 4 Werkwoorden	32
8 Eindtoets	35
9 Controledictees om voor te lezen	36

Deel 1 Woorden met cht of gt

Er zijn twee soorten klinkers: korte en lange.

korte klinkers	lange klinkers
a e o u i	aa ee oo uu

klinker	klinkt kort zoals je hoort in:	klinkt lang zoals je hoort in:
a	pak	laag
e	leg	leeg

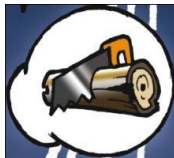
En we hebben nog de **tweeklanken**, die steeds uit twee letters bestaan:

ij	ei	ui	ou	au	ie	eu	oe
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Waarom is het handig om te weten dat er korte en lange klinkers en tweeklanken zijn?

Als ik een gt-klank hoor, kan ik die op twee manieren schrijven: **cht** of **gt**.

Kijk maar:

De veer voelt **zacht** aan.

Hij **zaagt** de balk doormidden.

We geven je twee regels:

De eerste **regel**: hoor ik vlak vóór de gt-klank een **korte klinker**, dan schrijf ik bijna altijd **cht**.

Kijk maar eens naar de volgende voorbeelden:

a	W a cht even op mij!	cht
e	Wat heb jij een leuke v lecht in je haar!	
o	Hij z ocht naar zijn s choenen!	
u	De l ucht is blauw.	
i	Ik schrijf een m ooi g edicht.	

De tweede **regel**: hoor ik vlak vóór de gt-klank een **lange klinker** of een **tweeklank**, dan schrijf ik bijna altijd **gt**.

aa	Hij v raagt mij iets.	gt
ee	Hij v eeft zijn voeten.	
oo	De was dro o gt snel.	
uu	Hij sp u ugt op de grond.	

Oefening 1 Vul in: cht of gt.

Ze ku_____ heel erg.
 Karel la_____ ons uit.
 Hij vee_____ de vloer.
 Hij doet het li_____ aan.
 Wat vraa_____ hij?
 Ik da_____ dat je niet zou
 komen.

De beer voelt za_____ aan.
 Mama wie_____ de baby.
 De to_____ duurt twee
 dagen.
 Hij zaa_____ de plank
 doormidden.
 Wa_____ je even op mij?

Oefening 2 Vul in: cht of gt.

	Ik wa_____ op de bus. Ik sta al een uur te wa_____ en. Als het nog lang duurt, wa_____ ik niet meer.
	Hij ri_____ de pijl op de schietschijf. Gaat de pijl in de goede ri_____ing? De pijl vlie_____ door de lu_____. Je moet beter ri_____en, hoor.
	Kees is a_____ jaar. Hij wee_____ zestig kilo. Hij is niet li_____, maar zwaar. Hij moet e_____ minder eten. Hij snoept 's na_____s ook wel eens. Dat is sle_____ voor hem.

Pas op! Soms komt er achter een korte klinker wél gt: bij persoonsvormen van werkwoorden met een dubbele g. Ik pas daar dan ook gewoon de regels van de werkwoordspelling toe.

liggen	leggen	zeggen
ik lig	ik leg	ik zeg
jij ligt	jij legt	jij zeft

In deze woorden hoor ik een korte klinker; toch schrijf ik gt.

Zie je wat er gebeurt? De ik-vorm van (met een dubbele g) eindigt op een g: en daar komt bij *jij* dan een extra t achter:

liggen, leggen, zeggen
lig, leg, zeg,
ligt, legt, zeft.

Piet is moe. Hij **ligt** in bed. Hij **legt** zijn boek weg en **zeft** niets meer.

De kip **ligt** in haar hok, **legt** een ei en **zeft**: "Tok, tok."

Kijk naar het verschil:

Piet ligt in bed.	Het licht brandt.
	Een pen is niet zwaar, maar licht.
	Het is een licht werkje.

Oefening 3

Vul in: cht of gt. Alleen als het met **liggen** te maken heeft, schrijf ik gt.

 <p>liggen</p>	Li_____ Jan nog in bed?
	Li_____ daar nog een boek op tafel?
	Li_____ dat aan jou of aan mij?
	Er li_____ stof op de tafel.
	Het pakketje li_____ al klaar om mee te nemen.

Oefening 4 Vul in: cht of gt. Als het met **liggen**, **leggen** of **zeggen** te maken heeft, dan schrijf ik gt.

De kip le ___ een ei. Hij verle ___ het boek een stukje. Li ___ mijn boek daar? Wat ze ___ hij?	Jan bele ___ zijn boterham met kaas. Hij overle ___ met zijn vader hoe laat hij thuis moet komen. Hij ze ___ dat de lijn re ___ is. Hij li ___ nog in bed.
--	---

Oefening 5 Vul in: cht of gt.

Ik heb een vle ___ in mijn haar.

Niet krom maar re ___.

De spe ___ hakt een nest in de

boom.

Oefening 6 Vul in: cht of gt.

	lu ___		na ___ li ___
---	--------	---	------------------

Oefening 7 Vul in: cht of gt.

Vandaag kreeg ik onverwa ___ s bezoek.

Als je pech hebt met de auto, bel je de wegenwa ___.

Controledictee 1

Vraag of iemand controledictee 1 op blz. 36 wil voorlezen.

Schrijf alleen de woorden met cht of gt op.

1		7		13	
2		8		14	
3		9		15	

Oefening 8

Schrijf de woorden in het goede vak.

lucht			
buigt			
zaagt			
gezicht			
vliegt			
vrucht			

	kort		lang
a		aa	
i		twee- klank	

Oefening 9 Bedenk een woord met cht.

Niet links, maar

Niet donker, maar

Oefening 10 Vul in: cht of gt.

Ik ben geen dader, maar sla ___ offer.

Ik loop over de evenwi ___ sbalk.

Wat draa ___ zij voor hoedje?

Ik ga re ___ streeks naar Amsterdam.

Oefening 11 Wat is het tegengestelde? Zoek woorden met cht of gt.

linkerhand	
vooruit	

"De Na____wa____" is het bekendste schilderij van Rembrandt van Rijn.

Het is pra____ig geschilderd.

Het schilderij is vrij donker, maar er zijn ook li____e plekken.

Oefening 14

Zoek steeds twee woorden bij elkaar en maak daarvan een nieuw woord.

schild	licht	schildwacht
lucht	baan	
jacht	wacht	

Oefening 15

Over welk woord gaat het?

rechtstreeks	echt	loodrecht	trechter
oprecht	gerecht	slecht	knecht

Niet scheef.	
Helper van iemand.	
Eerlijk.	
Niet via een omweg.	

Oefening 16 Na een lange klinker schrijf ik gt. Vul in.

Lange klinkers: **aa ee oo uu**.

laag	laagte
droog	

Ik schrijf gt na de lange klinker in persoonsvormen. De ik-vorm van dragen is draag. Bij jij of hij komt daar een t achter: jij/hij draagt.

dragen	jij draagt	slagen	hij
klagen	jij	vragen	hij

Oefening 17 Ook na een **tweeklank** schrijf ik gt: ik-vorm + t in jij/hij deugt. Vul maar in.

deugen	jij	bedriegen	hij
liegen	jij	ploegen	hij

Oefening 20 Vul in: cht of gt.

Vader li____ in bed. Het is na____.
Hij doet het li____ aan.
Hij pakt een boek dat op het na____ kastje li____.
Mama wordt wakker.
Zij vraa____: "Is het al o____ end?"
"Nee", ze____ hij____.
Vader le____ het boek weer terug op het na____ kastje.
"Het is sle____ weer."
Ik werd wakker van de li____ flitsen."

Beroemd of berucht?

Die zanger is beroemd. Iedereen kent hem.

Als je berucht bent, kent ook iedereen je. Maar dan is het op een negatieve manier.

Bijvoorbeeld: een beruchte misdadiger die al acht keer is ontsnapt en steeds weer inbreekt.

Een dorp of een gehucht?

Een heel klein dorpje noem je een gehucht.

Oefening 23 Vul in.

In een klein gehu_____ woont een beru_____e boef. Hij is al a_____ keer uit de gevangenis gevlu_____. Hij draa_____ altijd een roze trui. Hij heeft geen vle_____en in zijn haar, want hij is kaal. Hij heeft stoppeltjes haar op zijn gezi_____. Men is al jaren naar hem op ja_____.

In de klas is het heel druk. De juf vindt het te luidru_____ig.

Is Jan er al? Hij zal welli_____ wel komen, ook al is het regenachtig.

Oefening 24 Maak woorden met de volgende letters:

b d h k l m n p r s t v w z kl kn kr sl sp st vl vr

Je kunt de letters meerdere keren gebruiken.

____acht
____acht
____acht
____acht
____acht

____echt
____echt
____echt
____echt
____echt

____ucht
____ucht
____ucht
____ucht
____ucht

Oefening 26 Vul in.

zeggen	Hij ze_____ dat hij graag zwemt.
leggen	Meester le_____ mij die sommen goed uit.
liggen	Wat li_____ daar op de grond?

Oefening 27 Vul in: cht of gt.

Dorien ligt lekker in de zon. Haar gezi_____ wordt al aardig bruin.

Zij is familie van mij, zij is mijn ni_____.

Oefening 28 Vul in.

Is het waar of is het maar een gerucht?

Het geru_____ gaat dat mijn ni_____ gaat trouwen. Ik hoop dat het e_____ waar is. Dan is het een leuk beri_____. Volgens mijn laatste inli_____ingen klopt het wel.

Is de klinker kort?

Dan weet ik dat het CHT wordt.

Oefening 29 Vul in: cht of gt.

Peter klaa_____ over zijn buren. Ze maken 's na_____s te veel lawaai. Hij zal een kla_____ indienen. Hij moet 's o_____ends vroeg opstaan. Hij verplee_____ de zieken in het ziekenhuis.

Ik ben **nuchter**,
ik heb niets
gedronken.

Nuchter?

Als je geopereerd moet worden, mag je van tevoren niets eten of drinken. De dokter zegt dan dat je **nuchter** moet komen.

Of de dokter zegt: "Je moet twee tabletten innemen op je **nuchtere** maag." Je mag dan niet eerst eten of drinken.

Oefening 32 Vul in.

Een klein dorpje noem je een ge_____.

Hij is niet beroemd, maar be_____.

Ik mag niet eten of drinken. Ik moet n_____ blijven.

Ik geloof niet dat ze in verwachting is. Wat ze vertellen is maar een ge_____.

Oefening 34 Maak het woord af.

Iemand die vlucht, noem je een vl_____.

Als je een kind verwacht, ben je in ver_____.

Als je de goede kant opgaat, ga je in de juiste r_____.

Het komt wel goed. Alles komt op zijn pootjes te_____.

Ik wist het wel. Ik had het al ged_____.

Dit is geen vierkant, maar een r_____.

Oefening 35 Maak het woord langer.

vocht	vochtig
pracht	

Uitzondering

Na een tweeklank krijg je gt. Maar niet bij:

opbiechten Vertel het maar eerlijk, **biecht** het maar **op**.

juichen Het publiek **juicht** bij dat doelpunt.

Oefening 36 Vul in.

In de katholieke kerk is een bie____stoel. Dat is een hokje of kamertje in de kerk. In de bie____ vertel je de priester wat je verkeerd hebt gedaan. Hierna vergeeft de priester jou, in naam van Christus, je zonden.

Jui____e jij ook bij dat doelpunt? Mijn broer jui____ nooit.

Oefening 38

nachtegaal	uitzicht	reusachtig	vochtig
gehucht	gerucht	onverwacht	nuchter
	berucht	opdracht	

Vul het goede woord in. Kies uit de woorden hierboven.

Je hebt niet gegeten of gedronken.	
Nat.	

Deel 2 Woorden met ch of g aan het eind

In dit deel gaat het vooral over woorden met **ch** of **g** zonder de letter **t** erachter. We beginnen met de **korte klinkers: a e i o u**.

ach	dag	
	lag	
lach	mag	
	rag	spinrag
	slag	
	vlag	vlaggen
	zag	

Oefening 39 Vul in: ch of g.

A____, wat jammer. Ik za____ je niet. La____ je daarom? Dat ma____ niet, hoor. Op die da____ steek ik de vla____ uit. Er zit ra____ van spinnen op het raam. Het la____ op de grond. Nu ben ik van sla_____.

dreg	dreggen	De bodem van een water met behulp van een dreg (haak) afzoeken naar gezonken voorwerpen of drenkelingen.
------	---------	--

De politie dre_____t de bodem van het kanaal af, op zoek naar de verdwenen fiets!

och	log	logge
noch	nog	
joch	rog	roggen
doch	trog	troggen
poch		
toch		

De rog zwemt over de zeebodem.

Oefening 42 Vul in: ch of g.

O____, dat is pe____ hebben.
 Dat jo____ li____t no____ in bed.

Ik po____: "Ik ben de beste."
 Hij po____t: "Ik kan het no____ beter."

kuch	brug	bruggen
	mug	muggen
	plug	pluggen
	rug	ruggen
	stug	stugge
	vlug	vlugge

*Even inpluggen,
dan heb ik
geluid.*

Oefening 43 Vul in: ch of g.

Ik heb last van mijn keel. Ik ku____.
 Wat is deze draad stu____. Hij buigt niet makkelijk.

Schrijf het woord steeds over in de zin die erachter staat.

dreig	Ik	het te verklappen.
hijg	Ik	van het harde rennen.
krijg	Ik	een cadeau.
rijg	Ik	de kralen.

Na een **korte klinker** komt **aan het eind meestal een g, soms ch**.

Er zijn maar weinig woorden met ch (als g-klank) aan het eind. In dit hoofdstuk kom je er dertien tegen. Je vindt ze vanaf bladzijde 25. Probeer die te onthouden. Schrijf ze hieronder op.

Deel 3 Alles door elkaar

Oefening 45 Maak het woord langer, zoals in het voorbeeld gebeurt.

acht	achtste
licht	

Oefening 47 Vul het goede woord in.

echtgenoot	echtgenote	goochelaar	ambacht
------------	------------	------------	---------

Als je getrouwd bent, heet de man een _____

en de vrouw een _____.

Een ander woord voor beroep is _____.

De _____ goochelt er lustig op los.

Oefening 49 Welk woord hoort bij het plaatje?

- nageslacht evenwicht echtgenoot nachtegaal
 bericht uitzicht gewicht rechthoek

		
---	---	--

Oefening 50 Vul een passend woord in.

Om te kunnen inloggen, heb je een w_____woord nodig.

We staken het meer over in een zeilj_____.

De chauffeur had pech. Hij parkeerde op de v_____strook.

Ik heb dat e_____ niet kapot gemaakt.

Een banaan is een lekkere v_____.

Niet afslaan, gewoon r_____ door rijden.

Wat een opl_____ dat het vermiste kind terecht is.

Rijdt die versierde wagen mee in de op_____?

Deel 4 Werkwoorden

Kom je bij de werkwoorden de regels van dit boek ook tegen?

We kijken eerst naar de **persoonsvorm**. Na een korte klikker schrijf ik cht.

Oefening 52 Kijk en vul verder in.

	persoonsvorm t.t.		persoonsvorm t.t.
wachten	hij wacht	kuchen	hij
vechten		pochen	
zuchten		lachen	

Bij werkwoorden met een dubbele g werkt de regel niet. De g blijft.

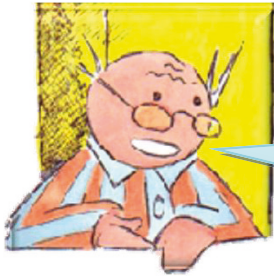
	persoonsvorm t.t.		persoonsvorm t.t.
liggen	hij ligt	vlaggen	hij
zeggen	hij	inloggen	hij in
leggen	hij	beleggen	hij

En hoe is het bij de **voltooid deelwoorden**?

Oefening 53 Vul in.

Werkwoorden met ch of cht

	voltooid deelwoord	Deze voltooid deelwoorden eindigen altijd op cht .
wachten	ik heb gewacht	
zuchten	jij hebt	
kuchen	hij heeft	

Bij de **voltooid deelwoorden** hieronder altijd **cht** of **gd** aan het eind.

Oefening 54 Kijk en vul verder in.

	persoonsvorm t.t.	voltooid deelwoord
spugen	hij spu <u>u</u> gt	hij heeft gespu <u>u</u> gd
verlichten		

Eindtoets

Vul in: cht, gt.

Mijn do_____er li_____de hele na_____al wakker. Ze is zenuwa_____ig. Ik hoop dat ze slaa_____voor haar examen. Ik stuur een ansi_____kaart naar Maastricht_____.

Vul in: ch of g.

Wat is dat to_____met die auto? We hebben steeds pe_____. Ik la_____veel. Ik li_____dan in een deuk.

Het valt eigenlijk wel mee met die CHT.

Controledictees

Controledictee 1 (blz.9) Schrijf alleen de woorden met cht of gt op.

1	Ik zie een <i>specht</i> in de boom.	10	Het <i>licht</i> van die lamp is fel.
2	Ik zie hem <i>echt</i> .	11	Hij <i>vraagt</i> mij of ik ijs lust.
3	Of <i>dacht</i> jij van niet?	12	Hij <i>slaagt</i> voor zijn examen.
4	Juf <i>veegt</i> het bord schoon.	13	De pen is niet zwaar, maar <i>licht</i> .
5	<i>Ligt</i> Henk nog in bed?	14	De was <i>droogt</i> snel.
6	Hij <i>zegt</i> iets tegen Jan.	15	Dat <i>ligt</i> niet aan jou.
7	De <i>lucht</i> is blauw.	16	Hij is niet eerlijk, hij <i>liegt</i> .
8	De kip <i>legt</i> een ei.	17	Ik schrijf een <i>gedicht</i> .
9	Wat is dat een <i>zachte</i> deken!	18	Hij <i>krijgt</i> een beloning.

K2-Publisher.nl